

*Наталія Ваніна,
науковий співробітник лабораторії
науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидат економічних наук, доцент, м. Київ (Україна)*

АДАПТАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ВИПУСКНИКА КОЛЕДЖУ ЯК ПОКАЗНИК ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Стратегія розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року націлена на створення конкурентоспроможної, стійкої, структурно збалансованої промисловості, здатної до ефективного саморозвитку на основі інтеграції у світову технологічну середу, що, відповідно, передбачає модернізацію системи підготовки кваліфікованих робітничих кадрів. Саме цей напрям - дефіцит кваліфікованої робочої сили для потреб промисловості – є одним з найважливіших в реалізації зазначеної Стратегії, і, як виявилось, не відповідає сьогоденню [1].

До факторів, що негативно вплинули на систему підготовки робітничих кадрів, належить запровадження так званого подушного методу фінансування загальноосвітніх шкіл, які стали активно, усякими правдами й неправдами, намагатися залишати учнів після 9-го класу в школі, перешкоджаючи їх переходу в професійні училища, коледжі і технікуми. Це призвело до різкого скорочення кількості абітурієнтів і, як наслідок, установ середньої професійної освіти. Іншим негативним фактором виявилися втрати, пов'язані з адаптаційним етапом професійного становлення випускників навчальних закладів.

Серед найбільш важливих позитивних факторів останніх років можна відзначити наступні:

- вступ України в міжнародний конкурсний рух WorldSkills, що сприяє ефективній популяризації робітничих професій та спеціальностей. Це наймасштабніші змагання з робітничих професій, що проводяться для учнів, студентів та молодих працівників [2].

- введення в систему загальної освіти єдиного державного іспиту (ЄДІ), що привело до більш реалістичної оцінки учнями та їх батьками власних

нахилів, здібностей і можливостей (в тому числі й фінансових) при виборі професії;

- упровадження дуальної системи навчання, яка сприяє взаємовигідній співпраці сфер освіти і виробництва (навчальний заклад орієнтується на очікування роботодавця).

Проблему адаптації молодого робітника можна віднести до важливого етапу професійного становлення випускника, оскільки саме робота в умовах реального виробництва є основним показником відповідності його підготовки вимогам сучасного виробництва.

Адаптація у професійній педагогіці розглядається як процес пристосування випускника до умов соціального, виробничого середовища, та проявляється в його поведінці, взаємовідносинах, показниках трудової діяльності, ефективності праці, в засвоєнні соціальної інформації та її практичної реалізації, в зростанні трудової, громадської, пізнавальної активності, в задоволеності змістом і умовами праці, заробітною платою, морально-психологічним кліматом у колективі і можливістю загальноосвітнього і професійного зростання [3].

Головною умовою успішної адаптації випускника на виробництві, безумовно, є високий рівень його професійної підготовленості, який залежить, в першу чергу, від кадрової складової навчального закладу, професійного рівня його педагогічних працівників.

Реальна оцінка рівня професійної компетентності випускників, актуальна не тільки для вдосконалення практики фахової передвищої освіти, а й для майбутніх теоретичних і методичних досліджень.

Виходячи зі специфіки професійної школи, особливостей спеціальностей машинобудівного напрямку та доцільності супроводу випускників коледжів і технікумів в адаптаційний період, запропоновано модель організації експериментальної роботи.

Педагогічний експеримент, що включає констатуючий і формуючий етапи, має бути спрямований на отримання об'єктивних показників формування та розвитку компетенцій майбутніх фахівців у закладах фахової передвищої освіти.

Констатууючий етап, який починається з профорієнтаційної роботи, має бути спрямований на визначення схильностей учнів випускних класів загальноосвітніх шкіл та відповідності їхніх знань професійним вимогам до кваліфікованого робітника машинобудівного напрямку (наприклад, фахівця з обробки матеріалів на верстатах та автоматичних лініях).

Дослідження на наступному етапі проводиться шляхом опитування, анкетування, тестування, інтерв'ювання, виконання навчально-виробничих завдань (табл. 1.)

Таблиця 1

Модель організації експериментальної роботи

Етапи експерименту	Зміст етапів
<p>I етап Попередній</p>	<p>Визначення спільно з представниками профільного підприємства потреби підприємства у спеціалістах зазначеного профілю.</p> <p>Визначення спільно з наставниками затребуваних і нових видів діяльності та внесення їх до варіативної частини освітньо-професійної програми.</p> <p>Підвищення професійно-педагогічної кваліфікації викладача навчального закладу.</p> <p>Спільне проведення профорієнтаційної роботи (екскурсії на підприємство, тест-драйв по професії).</p> <p>Визначення спільно з представниками профільного підприємства потреби підприємства у фахівцях.</p>
<p>II етап Констатууючий</p>	<p>Спільна організація вхідного контролю, діагностики загальноосвітніх і політехнічних знань і умінь студентів, професійно значущих якостей особистості, рівня технічного мислення, творчо-конструкторських знань і вмінь.</p> <p>Формування мотивації до навчально-пізнавальної, творчої та професійної діяльності.</p> <p>Ознайомлення з перспективами особистісного і професійного кар'єрного зростання майбутнього фахівця.</p> <p>Формування основ потреби в саморозвитку особистості.</p> <p>Розробка карти поетапного моніторингу формування компетенцій з поетапним внесенням до неї вихідних даних</p>

<p>III етап Формуючий</p>	<p>Упровадження розробленої концептуальної моделі в процес професійної підготовки кваліфікованого робітника. Упровадження, апробування, аналіз і узагальнення розроблених організаційно-педагогічних умов. Поетапний вимір і оцінювання показників формування та розвитку компетенцій учнів.</p> <p>Отримання експериментальних даних за допомогою спостереження, анкетування, опитування, оцінювання діяльності учнів.</p> <p>Внесення даних у карту поетапного моніторингу формування та розвитку компетенцій учнів</p>
<p>IV етап Адаптаційний</p>	<p>Виконання ремонту, обслуговування діючого обладнання. Залучення до громадської діяльності на підприємстві. Залучення до інноваційної творчо-конструкторської діяльності, освоєння і застосування зарубіжних технологій. Розробка індивідуальної програми особистісного і професійного кар'єрного зростання на даному підприємстві. Аналіз і узагальнення даних по карті поетапного моніторингу формування та розвитку компетенцій учнів.</p>
<p>V етап Узагальнюючий</p>	<p>Аналіз і узагальнення отриманих результатів.</p> <p>Проведення бесід, опитування, анкетування випускників - учасників контрольних та експериментальних груп.</p> <p>Внесення коректив в організаційно-структурну модель. Внесення коректив в організаційно-педагогічні умови.</p> <p>Регулярне внесення коректив в навчально-методичну документацію, навчальні плани, програми.</p> <p>Обмін досвідом.</p> <p>Доповіді на науково-практичних конференціях, форумах.</p> <p>Проведення майстер-класів, семінарів.</p> <p>Публікація експериментальних даних в науково-методичних, педагогічних, технічних виданнях</p>

Управління процесом формування і розвитку компетенцій неможливе без забезпечення студентів об'єктивною і оперативною інформацією про рівень і динаміку цього процесу, тому важливим фактором стане поетапний вимір та оцінювання показників формування й розвитку компетенцій учнів.

Поетапна атестація студентів (по завершенню професійного модуля, курсу навчання, підсумкової атестації) має проводитися у формі контрольньо-перевірочного заняття «Конкурс професійної майстерності», що відповідає вимогам міжнародних стандартів WorldSkills.

По завершенню навчання випускники працевлаштовуються на підприємство і протягом року проводиться адаптаційний етап. Саме діяльнісний, інтегративний підхід дозволяє отримати більш об'єктивну оцінку підготовленості учнів [4].

Таким чином, успішність адаптації випускника на підприємстві залежить від багатьох факторів, починаючи від профорієнтаційної роботи, виявлення та підготовки професійно орієнтованого абітурієнта, високої якості професійної підготовки, а головне – від професійно-педагогічної компетентності основних суб'єктів становлення майбутнього працівника - викладача навчального закладу і керівника виробничої практики на підприємстві.

Література:

1. Про схвалення Стратегії розвитку промислового комплексу України на період до 2025 року. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT4284.html
2. WorldSkills Ukraine. URL: <http://www.worldskillsukraine.org/>
3. Професійна підготовка і адаптація к трудової діяльності. URL: https://studme.org/...podgotovka...trudovoy_deyatelnosti
4. Леонтьев А.Н. Деятельность, сознание, личность. URL: <https://marxists.org/russkij/leontiev/1975/dyeyatelnost>

*Олександр Дьомін,
доцент кафедри транспортних технологій та засобів у АПК
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
кандидат педагогічних наук, доцент, м. Київ (Україна)*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «АГРОІНЖЕНЕРІЯ» В УМОВАХ НАСИЧЕННЯ РИНКУ УКРАЇНИ ІМПОРТНОЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЮ ТЕХНІКОЮ

Останнім часом сільське господарство в Україні розвивається швидкими темпами. У відповідності до його розвитку також зростають вимоги до якості професійної компетентності майбутніх бакалаврів спеціальності «Агроінженерія». Для закладів вищої освіти аграрного профілю виникає необхідність завершити переорієнтацію навчального процесу на належне формування професійних компетентностей згідно вимог сучасного етапу розвитку аграрної галузі.